

Ze hebben daar gezeten,
ik heb ze gezien

Alissa van den Berg

Ze hebben daar gezeten,
ik heb ze gezien

Anderhalf jaar voor
een klas asielzoekers

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV
2025

Copyright © 2025 Alissa van den Berg

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, in enige vorm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Em. Querido's Uitgeverij b.v., Weteringschans 259, 1017 xJ Amsterdam. Ook tekst- en datamining van deze uitgave is niet toegestaan zonder schriftelijke toestemming van de uitgeverij.

Omslag Roald Triebels

Foto auteur Lionne Hietberg

Binnenwerk Perfect Service, Reeuwijk

ISBN 978 90 253 1929 8 / NUR 320

www.querido.nl

Inhoud

Duizendhonderdachtenzestig uur lopen	7
De wachtende man	10
Macarena	14
Ahmed en de lidwoorden	20
De Schouwburg (1)	23
Hoezo, gewoon?	29
Broeit, schuurt, groeit	33
Liefdevolle regels	36
Iemand moet het doen	39
De kritische student (1)	45
Rare streek van het lot	50
Heimwee	54
Zwemmen in regels	60
Zomaar weggaan	63
De kritische student (2)	67
De Schouwburg (2)	70
Ezzaldeen en zijn Nederlandse baby	73
Alle schaamte voorbij	77
Amir en zijn feest in het azc	80

Geen geld voor lopen	84
Mooi weer aan boord	88
Wat nou	91
De kritische student (3)	95
Evenwicht	99
De pineut	101
Vaste plekken	103
Feminist, prinses, vriendin	108
Een nieuwe vrijwilliger	116
Vliegeling	120
Hé schatje	124
Stelletje steunzolen	128
Het trillende ooglid	131
Eén dollar, tien jaar cel	135
Ziek is ziek, afspraak is afspraak	139
Faber vs. Faber	143
Herinneringen	148
Modinet bij Auping	152
Mijn muze en het W.-lied	156
De gelukke vluchteling	160
Rubberen slipper	164
Grote vis	168
Hij of zij, zijn of haar	171
Faberachtige dagen	177
Per toerbeurt	181
De aanbesteding	186
Bedankt voor het wachten	191
Gedoodverfde winnaar	200
Stilte	207
De laatste dag	209

Duizendhonderdachten- zestig uur lopen

Elf mensen zitten er in mijn klas op de Deventer voorinburgeringsschool Iedereen aan Boord. Elf donkere blikken, voorzichtig hoopvol, maar eronder moddert een laag van angst en tegenslag. Ze zijn hier nu, moe maar aanwezig. Ze weten niks van me en ik niet van hen, behalve dat ze veel hebben meegemaakt.

De een is dat klote-eind van Iran naar hier komen lopen, de ander heeft zijn dochter en vrouw achter moeten laten. Een vrouw, Dilba, kreeg al vluchtende drie kinderen in drie verschillende landen – de eerste in haar geboorteland Syrië, de tweede in Turkije, nummer drie in Griekenland. Nu wonen ze met z'n allen in een flat in Deventer.

Ik kijk de klas in. Deze mensen willen onze taal leren. Maar dan ook echt. Ze willen Nederlands leren zoals ik nog nooit iets wilde of moest leren. Ze hebben dat nodig, zoals ik nooit iets nodig had.

Wat heb ik het altijd goed gehad – die gedachte blijft de hele eerste les bij me. Zorgeloos geboren in Amsterdam in de jaren tachtig, opgegroeid in de nineties – Nirvana om

mijn rebelse hart te kunnen voelen schuren. Ik at glans-appels en bruine boterhammen, kreeg shirts toen de oude te klein werden en iedereen had een eigen kamer in ons huis aan de rand van een kade, hartje stad, en ik had skeelers en vrije middagen en tientjes om te verbrassen.

Ik ging naar school – vanzelfsprekend. In de praktijk hing ik vaak blowend in portieken rond of duwde tegen een keu in café Jan Steen, waar je nauwelijks door het rookgordijn boven de pooltafel heen kon kijken. Tijdens mijn lessen droomde ik vaak weg, en hoewel mijn talent bij talen lag, schreef ik kulverhalen op mijn proefwerken omdat ik niet had geleerd. Om dan toch nog teleurgesteld te zijn over mijn cijfers.

Het moet een gebrek aan noodzaak zijn geweest. Mijn vwo haalde ik met minimale inzet, omdat dat kon. Studeren? Dat lag voor de hand. Uiteindelijk werd het Nederlands. Lezen, schrijven – dat lag het dichtst bij me. Ook werk vinden ging vanzelf. Ik rolde het bedrijfsleven in en werd copywriter.

Alles voor elkaar zou je zeggen. Toch bleef ik fantaseren over hoe het anders kan. Wilde ik niet nog eens een heel andere kant op? Meer met muziek, of juist praktisch werk. En hoe vaak dacht ik wel niet: als alles op de klippen loopt, kan ik altijd nog taxichauffeur worden.

Docent Nederlands dan. Ook weer zo'n kans die voorbijkwam. Waarom niet? Voor het eerst kom ik voor de klas te staan – en dan ook nog voor een groep vluchtelingen. Terwijl ik de enige ben die thuis is in Nederland, voel ik een enorme achterstand op het gebied van levenservaring. Ik weet niet waar ik moet beginnen. Ze zitten al klaar met pen

en schrift. De een nog gretiger dan de ander. Irakezen, Ira-
niërs, Syriërs, Eritreeërs, iemand uit Rwanda. Nieuwe ge-
zichten, geuren, stemmen, ons enige smeermiddel is hun
gebrekkige Nederlands.

Dit is hun begin. Wat ze hier leren, is bepalend voor al-
les: werk, woning, vriendschap, hun bestaansrecht. Niet al-
leen voor zichzelf, maar vaak ook voor hun geliefden die
zijn achtergebleven.

Die avond typ ik 'Iran' in op Google Maps.

Afstand tot hier: vijfduizendvijfhonderdzevenenvijftig
kilometer. Met de auto: tweeënzestig uur non-stop rijden.
Ik klik op het wandelpoppetje. Duizendhonderdachtenzes-
tig uur lopen. Er verschijnt een route, met drie gevarendrie-
hoeken erbij.

△ Op deze route maak je gebruik van een veerboot.

△ Deze route passeert mogelijk landsgrenzen.

△ Je bestemming bevindt zich in een andere tijdzone.

Van Hazhar, een van de Iraniërs uit mijn klas, hoor ik dat
dát nog de minste obstakels waren. Hij deed bijna een jaar
over de tocht. Ik weet ook dat hij tien kilometer kan rennen
in zesendertig minuten, een prestatie die voor de meesten –
hoe hard ze ook trainen – onhaalbaar blijft.

Op dat moment weet ik: niet alleen kunnen zij van mij le-
ren, ik ook van hen.

De wachtende man

Ik zie hem al zitten door het glas van de deur in mijn lokaal op de eerste verdieping. Jonge Yazan, zijn hoofd met het opgeschoren haar gebogen, zijn gekromde bovenrug in grijs-oranje jack. Heb ik hem ooit zonder jas gezien?

We zijn allebei vroeg. Hij kijkt niet op als ik binnenkom. Ook niet wanneer ik mijn tas vol boeken op de grond tegen de muur laat vallen, terwijl dat goed te horen is in de nog stille school. Zijn ogen rusten op zijn lesboek dat opengeklagen voor hem op tafel ligt, maar zijn ogen volgen geen regels, er zit geen enkele beweging in zijn mimiek.

Ik probeer me voor te stellen wat de jonge Syriër denkt en ziet. Eenentwintig jaar is hij pas, en zijn gedachtewereld moet gevuld zijn met beelden van zijn thuis. Scherven van eigen ervaringen, nieuwsbeelden, herinneringen en voorstellingen van wat zijn vrienden en familie moeten hebben meegemaakt.

Laat maar lekker mijmeren, denk ik. Hij wacht tot de les begint, terwijl hij wacht tot het middag en dan avond wordt, tot hij weer mag eten, kan gaan slapen, er een nieuwe dag

begint, hij zijn zakgeld krijgt, terwijl hij wacht op zijn status. Was hij een paar jaar jonger geweest, dan zat hij hier gewoon op een middelbare school met leeftijdsgenoten. Nu is er niets, behalve dat wachten. Eerst in Ter Apel, toen in een crisisnoodopvang, toen in een asielzoekerscentrum, straks op een wachtlijst voor een huis.

Ruim een kwartier zitten we met z'n tweeën in het lokaal. Op nog geen twee meter van elkaar, maar in onze eigen werelden. Ik blader door mijn aantekeningen. Yazan heeft nog weinig gezegd tijdens de lessen. Hij is hier met twee broers, zijn oom in Duitsland is pas overleden. Tijdens een tekenles bij ons op school maakte hij een poppetje zoals een kind dat zou doen: harkarmen, ballonhoofd, benen en voeten als golfclubs. De uitdrukking van het poppetje was niet anders te omschrijven dan bang. De tekendocent vroeg hem eraan. Met zijn minimale woordenschat liet Yazan los dat hij wordt bedreigd door jongens op straat.

Aan het begin van mijn lessen heb ik mijn leerlingen gevraagd hoelang ze al op hun status wachten. Ze wisten het tot op de dag nauwkeurig. Maryam: twee jaar en twee maanden en drie dagen. Hazhar op een maand na vijf jaar. Yazan wacht al twee jaar en ruim negen maanden. Twee, drie, vier, vijf, acht jaar: op papier is het weinig, in hun werkelijkheid is het eindeloos.

Vorige week vroeg ik Yazan wat hij in zijn vrije tijd doet. Stomme vraag misschien, wat is vrije tijd voor mijn leerlingen? Ze hebben geen werk om naartoe te gaan of bakken met vrienden die jarig zijn of etentjes organiseren. Als alle tijd leeg is, spreek je dan nog van vrije tijd? 'Vrij' is in dit verband ook niet passend, realiseerde ik me te laat. Hij ant-

woordde in elk geval dat hij niks doet. Gewoon niets, en hij trok daarbij zijn schouders op, zo van: boeit niemand.

Misschien staart hij vanaf bed naar het plafond of luistert hij naar muziek, scrolt van site naar site of ligt hij te gamen. Of begint hij aarzelend aan een wandeling die hij halverwege afkapt omdat hij toch de weg niet weet en nergens wordt verwacht – dan maar op de weg terug, dezelfde route als hij was gekomen.

‘Yazan, wat doe je als je “niets” doet?’ vroeg ik.

Een lege blik uit het smalle gezicht van Yazan. Toen schudde hij zijn hoofd. Muammer hielp hem een beetje: ‘We doen helemaal niets. We wachten.’ Hij stelde het voor alsof wachten een actieve bezigheid is, zoals lezen of koken. Alsof je de hele dag druk kunt zijn met nietsdoen.

Ik ben blij dat Yazan bij ons op school zit. Vier dagen per week, van negen tot vier. Dat hij taalles krijgt, mensen ontmoet en manieren vindt om de stad te ontdekken, en niet hele dagen buiten ronddoelt of op bed ligt tot het donker wordt. Hij kan iets doen terwijl hij wacht. Hij pakt schoorvoetend potloden en penselen op, eet linzensoep, schouder aan schouder met mensen die in dezelfde situatie zitten. Meedoen met zingen vertikt hij totaal, maar tegen de muur geleund krijgt hij de kans leeftijdsgenoten die wel meedoen uit te lachen.

Ik kijk op de klok, het is vijf voor negen. Snel ga ik naar beneden. Daar schep ik een koffiefilter vol, vul het waterreservoir en zet de kan onder de machine, het knopje aan. Een tijdje sta ik de koffie in de kan te kijken. Vijf minuten duren lang wanneer je niets anders doet dan wachten.

Terug boven zit Yazan nog steeds als versteend. Ik zet

een mok voor hem neer en maak een torentje van vier suikerklontjes op zijn tafel. De scherpe koffiegeur vult het lokaal. Hij kijkt op, zijn ogen stellen scherp. Hij lacht naar me en knippert met zijn ogen. Hij legt zijn hand op zijn hart. 'Dank u wel,' zegt hij met schorre stem.

Hij pakt de suikerklontjes beet en gooit er alvast drie in het kopje. Het laatste klontje houdt hij tussen duim en wijsvinger met een hoekje in het warme zwarte water. Hij brengt zijn hoofd dichterbij en houdt het proces secuur in de gaten: hoe het kristalwit bruin kleurt en tussen zijn vingers uit elkaar valt.

Macarena

Laura ziet de jongen als eerst. Logisch – alleen zij weet hoe hij eruitziet. Zij is een van de oprichters van de school, spreekt iedereen persoonlijk. Ik ken hem alleen nog maar van naam.

Hij lijkt te wachten op iemand – telefoon in zijn hand, knalgroene racefiets losjes leunend tegen zijn dijbeen. Resoluut zet Laura haar fiets op slot tegen een winkelpui en roept naar me dat ik mee moet komen, dat dát de jongen is die ook Alissa heet.

Ze vertelde me al eerder over mijn naamgenoot, een Irakees die begin dit schooljaar mijn leerling zou worden. Nog niet één keer kwam hij naar de les. Terwijl Laura hem vluchtig omhelst, kijk ik kort de kat uit de boom. Eind twintig schat ik hem. Topfit, met opgepompte armen, brede schouders en afgetrainde benen, zie ik dwars door zijn dunne trainingsbroek heen. Toch gaat er zwaarmoedigheid van hem uit – alle energie die zijn lichaam omhoog stuwt, smoort zijn gezicht in de kiem: de mond met omhoog staande hoeken, de droeve haakneus, de ogen waar-

van de buitenste punten naar beneden smelten.

Als Laura zwaait, loop ik hun kant op. Ik steek maar meteen mijn hand naar hem uit.

Het is dan dat hij zegt dat hij Rashed heet. Rashed Alissa.

Ik zeg mijn naam ook. Zijn hand is warm en droog, ik lach naar hem.

‘Alissa, Alissa!’ zegt hij en hij wijst eerst naar mij en dan naar zichzelf. Ik zie het kruis dat halverwege zijn borst over zijn T-shirt ligt, plat en breed zilver, spiegelglad.

Laura vraagt hem waarom hij nog niet op school is geweest.

Hij steekt zijn beide handen in de lucht. Niet mijn schuld, zegt dat gebaar. ‘Werken, ik. McDonald’s. Geen tijd.’ Het knotje, waarin hij de bovenste helft van zijn woeste halflange haar heeft geknoopt, schudt heen en weer. Dit plein, deze winkels, deze bleke mist staan hem totaal niet – geef hem een galopperend paard in een goudbeige woestijn.

Laura tovert een A4 uit haar zak tevoorschijn. Het is helemaal volgeschreven met namen. Bij de naam van Rashed zet ze een vinkje. Gezien. Tegen mij zegt ze dat dit de namen van alle mensen zijn die ze nog in het azc moet opzoeken, omdat ze per telefoon niet goed te bereiken zijn. Krijgt ze ze niet te spreken, dan gaat ze erop af. Op de fiets naar het azc, om ze persoonlijk op te zoeken en uit te nodigen.

Rashed lacht en zegt iets in het Arabisch.

Laura wil weten wat Rashed zei.

Rashed kan niet naar school komen, zegt hij in gebrekkig Nederlands. Hij heeft het te druk. Hij moet geld verdienen voor zijn familie. Rashed lacht maar zijn ogen doen niet mee, achter in zijn mond schitteren twee rijen kronen.

Hoeveel dagen hij werkt, wil Laura weten.

Rashed steekt een twijfelachtige twee à drie vingers op.

Drie dagen? Dan kan hij toch wel naar school komen? Weet je wat, ze haalt hem maandagochtend zelf wel op. En dan zegt ze nog dat het belangrijker is dat hij de taal leert dan in een frituurwalm hamburgers en frietjes in papiertjes en kartonnen bakjes te stoppen, dat hij met een goed taal-niveau snel een beter betaalde baan kan vinden, maar dat verstaat hij geloof ik niet.

Ik loop al richting mijn auto als Laura naast me komt fietsen. Ik moet lachen, want ze houdt de groene racefiets in een hand naast zich én Rashed zit achterop, maar hij is veel te lang; hij houdt zich aan de stang onder het zadel vast en heeft zijn benen onhandig schuin vooruit gestoken zodat zijn voeten niet de grond raken. Ze schettert dat Rashed naar het azc moet maar dat zijn band lek is. Of hij met mij mee kan rijden. Weet ik waar het is?

‘Ja hoor,’ zeg ik. De jongen springt met elastieken benen van de bagagedrager en komt naast me lopen. We zwaaien samen naar Laura en lopen naar mijn auto. Het voelt een beetje onwennig maar ook goed, al loopt ons gesprek voor geen meter.

‘McDonald’s, werken,’ zegt hij met een glimlach op een vraag die ik niet heb gesteld. Hij probeert het.

‘Vind je het leuk om daar te werken?’

Hij kijkt me aan met opgetrokken wenkbrauwen.

Ik herhaal wat ik zei, maar hij schudt zijn hoofd. ‘Nee? Weet niet. Sorry.’

‘Geen sorry.’ Terwijl we de hoek omslaan naar de par-

keerplaats probeer ik alle mogelijke simpele vragen die ik kan stellen in een basiswoordenschat te vatten. Hij loopt heel snel en met zijn handen in zijn zakken. 'Waar kom je vandaan?' probeer ik, schuin naar hem omhoogkijkend.

Geen reactie. Misschien heeft hij me niet gehoord.

Een beetje ontmoedigd doe ik nog een poging. 'Waar? Jij?' Ik wijs naar hem. 'Thuis?'

'Nee,' zegt hij. 'Niet huis. Werken. McDonald's.'

'Ik snap het.' Ik besluit het verder even te laten.

Bij mijn auto blijf ik staan. Hij kijkt goedkeurend naar mijn donkerblauwe sedan, ik zeg dat ik net bij de wasstraat ben geweest. Ik maak boenende bewegingen met mijn handen over de auto en doe daarna met mijn armen de grote borstels na en de waterspuit, 'pffffsssssjt'.

Wanneer hij voluit lacht, ziet hij er minder bedroefd uit. Ik gooi zowel de achter- als de voordeur aan zijn kant open. Hij mag kiezen. 'Meneer Alissa, wil je hier achterin zitten?' Ik klop op de achterbank, waar ik kussens heb liggen, soms slaap ik daar tussen de bedrijven door. 'Of wil je liever voorin?' Nu wijs ik naar de bijrijdersstoel, waar ik een hele stapel boeken op heb liggen, waaronder het Handboek Nederlands als Tweede Taal in het Volwassenenonderwijs. Niet om door te komen, zoals het ook onmogelijk is om theorie te leren voor je rijbewijs als je nog nooit in een auto de weg op bent geweest.

Hij wil voorin, hij vouwt zich tussen de stoel en het dak van mijn auto.

Ik gooi zijn deur achter hem dicht en loop om de auto heen, kruip zelf achter het stuur en start de motor. Het ding gorgelt ruig – gaatje in de uitlaat of versleten rubbertjes bij

de stuurpomp of iets dergelijks. Rashed grijnst naar me als een puber en zegt: 'Niet goed, maar: goed.'

Wachtend voor het eerste stoplicht geef ik Rashed mijn telefoon met Spotify open. 'Kies een liedje,' zeg ik. 'Jij, liedje.' Ik wijs naar hem en dan naar het schermje en schud mijn hoofd van ja.

Het blijft even stil terwijl hij zoekt, maar dan klinken de eerste staccato akkoorden van een liedje dat ik lang niet heb gehoord. 'Macarena'. Hij voert het volume op en ik maak geen bezwaar. We grinniken allebei en hij begint het iconische dansje te doen met zijn armen, zijn handen achter zijn hoofd en dan de rompwokkel. De hele rit naar het azc luis-teren en zingen we samen.

Eenmaal in Schalkhaar zijn we pas op driekwart van het nummer. Hij blijft zitten tot het helemaal af is gelopen. Ondertussen speur ik de straat af, het is voor het eerst dat ik voor de voormalige Westenbergkazerne sta. Een cluster van gebouwen, breder dan hoog, waar nu het asielzoekerscentrum van Deventer zit. Ik ben nieuwsgierig, maar meelopen met Rashed voelt vrijpostig. Bij de laatste klanken van het liedje stapt hij uit en steekt zijn hoofd door het raam naar binnen. Hij kijkt me aan en roept dat ik moet wachten. Dan schiet hij weg in de richting van de ingang. Verderop glipt hij via het grote hek het terrein op, flexibel als een eekhoorn.

Vanuit mijn auto neem ik de omgeving in me op. Het voelt hier anders dan in de rest van Schalkhaar, waar we net doorheen reden, een relatief rijk dorp met grote huizen en oprijlanen geflankeerd door dikke heggenvachten. Rond het azc is het eenvoudig, om niet te zeggen: karig. Weinig

groen, anders dan de onherbergzame akker langs de weg erachter. Toch zijn hier meer mensen op straat dan in de rest van het dorp. Overal plukjes mannen en jongens, geen vrouwen. Beeldschermen van telefoons lichten op in hun handen terwijl ze praten, soms schreeuwen ze, of lachen hard, duwen elkaar vriendschappelijk tegen de schouders. Verderop stapt een oudere man op zijn fiets met twee overvolle fietstassen. Hij fietst bijzonder traag, langzamer dan ik ooit iemand heb zien fietsen. Hoe hij überhaupt overeind blijft, is me een raadsel. Ik houd van de sfeer die er hangt, die het midden houdt tussen opgejaagd en uitgelaten, alsof er een belangrijke voetbalwedstrijd te beginnen staat.

Rashed komt weer in beeld, nog altijd op volle snelheid. Eenmaal naast mijn auto steekt hij hijgend een bakje kip-nuggets door mijn raam naar binnen.

Ik pak het met twee handen aan, het is koud, geen idee hoelang hij het al bewaart. 'Dank je wel, Rashed,' zeg ik toch maar.

'Dankt, Alissa.'

Hij wil al weglopen, maar ik roep: 'Zie je op school?'

Hij draait zich om en lacht, vouwt zijn handen bij elkaar. 'Inshallah.'

Ahmed en de lidwoorden

Zo zie ik Ahmed voor me: scheurend door de Irakese woestijn in een Kia Sports Edition, smartphone op het *dash* geklikt. Achterovergeleund, maar alert, onderweg naar een afspraak met een of andere multinational. Zijn gebruinde arm losjes in het open raam en met keurig opgeschoren haar, waarvan de langere bovenkant met gel strak achterover is gekamd. Verderop, in de ruimte tussen de bergen, trilt de hitte, en de zijspiegel waarin hij soms checkt of zijn haar nog goed zit, blikkert in het licht.

Dezelfde man als nu, maar in een ander leven. Een leven dat hem recht deed in een land dat hem perfect paste. Maar de situatie veranderde, politiek geweld nam het over. Spanningen maakten zijn leven onleefbaar, en hij nam de taak op zich zijn thuis achter te laten en naar Nederland te vluchten, in de hoop hier binnen een paar jaar zijn prachtige dochter en de rest van zijn familie veilig op te kunnen vangen.

In Nederland is alles anders voor hem. Hij wil nog altijd net zoveel doen als toen, zijn ambities matchen zijn cv. Artsendiploma op zak, International Business Administration

afgerond. Op school zegt hij hoe graag hij zou werken in Nederland, in een ziekenhuis het liefst, of anders voor een groot bedrijf of goed hotel. Sowieso wil hij daarnaast de politiek in, voor een partij als de PvdA.

Maar hij krijgt nog niks voor elkaar. Zijn Nederlands is nog niet goed genoeg. Hij werkt hard, en iedere dag komt hij de klas binnen met een bulk energie. Zeker na het weekend, want dan heeft hij van alles te melden. Over zijn inspanningen bij het COA bijvoorbeeld of voor VluchtelingenWerk, en anders heeft hij wel een discussiegroep in de bieb bijgewoond of wijn gedronken in een café. Wit of rood maakt hem niet uit, hij vindt allebei lekker.

Ik kan hem prima volgen, ook al is zijn taal nog een zoortje. Ik zou het Engerlabisch willen noemen: een mengvorm van Engels, Nederlands en Arabisch. Hoe kan het dat hij toch zo vlot babbelt, dat hij zich met zoveel bravoure door zijn verhalen heen slaat. Ik vind dat leuk en knap, maar hij zal voor een passende baan toch beter Nederlands moeten leren spreken.

Ook wanneer ik hem laat voorlezen, gebeurt er iets wonderlijks met zijn taal. In de klas doen we een oefening, een rollenspel uit het boek dat de leerlingen van A2 naar B1-niveau leidt. Het gaat over drie vrienden die meedoen aan een pubquiz. De vrienden zijn Annis, Boris en Camilla. Rico is de presentator. Ik wijs drie leerlingen aan om Annis, Boris en Camilla te vertolken. Ahmed mag van mij beginnen als Rico, omdat ik de rol van presentator bij hem vind passen.

Hij begint. ‘Welkom allemaal in Bar Gezellig voor onze het de pubquiz. Ik ben Rico, jullie het de presentator,’ leest

hij aarzelend voor. ‘Speciaal voor jullie, maar ook voor het rest, nog even het de regels. Jullie krijgen vijftig het de vragen. Voor elke vraag krijg je het de dertig seconden’, enzovoorts.

Ik onderbreek hem en vraag waarom hij steeds ‘het de’ voor zelfstandige naamwoorden zet. Hij kijkt me aan, glimlacht en begint te blozen. ‘O ja?’ Ik zie dat hij het vervelend vindt. Hij wil het zo graag goed doen.

‘Niet erg,’ zeg ik, ‘maar let erop als je verder leest. Sowieso hebben zelfstandige naamwoorden altijd “de” óf “het” als lidwoord, nooit allebei. En soms worden ze weggelaten.’

Terwijl Ahmed verder leest – nu gaat het beter – ga ik de regels na met betrekking tot lidwoorden. Wanneer woorden ‘het’ of ‘de’ krijgen, is een kwestie van leren. Er zijn wel regels, maar dat zijn er zo veel dat ik denk dat als ik die ga uitleggen, ik het juist onduidelijker maak. Even gaan mijn gedachten naar vroeger, toen ik zelf nog verward kon zijn over lidwoorden. Er was een specifiek geval waar ik echt niet uitkwam. Zo gingen we (ik woonde nog in Amsterdam) wel eens naar ‘het De Mirandabad’. Achteraf snap ik het: een zwembad – het zwembad – is vernoemd naar een politicus, De Miranda. Inmiddels hebben ze de naam van het bad veranderd in ‘De Mirandabad’. Beter, want het De Mirandabad? Kom op zeg mensen, dat kun je toch aan niemand verkopen.